Горбул О.Д., Галузинська Л.І., Ситнік Т. І., Яременко С. А.

Ділова українська мова. Навчальний посібник

ПЕРЕДМОВА

Службова документація охоплює всі сторони виробничої діяльності людей. Якість службового документа безпосередньо впливає на характер цієї діяльності та на її результати.

Документи є візитною карткою, додатковою рекламою, складовою частиною іміджу підприємства, організації, фірми тощо.

Соціальна функція ділового мовлення (писемного і усного) дуже важлива: ділове мовлення обслуговує суспільні відносини людей, служить для взаємозв`язків у галузі політичних, економічних, соціальних і культурних відносин.

Такі неоднакові завдання в межах ділового стилю виконують розділи планово-звітної документації, розпорядчої й директивної документації, облікової документації, ділового листування. Кожен з них має свої особливості і їх треба враховувати при укладанні ділових документів.

Пропонований посібник дозволяє ознайомитись з класифікацією та систематизацією документів, а також з вимогами щодо їх оформлення. В ньому розглядаються вимоги до мови службових документів, насамперед до вибору слова, окремі риси синтаксису ділового стилю, складні випадки правопису (ті написання, які найчастіше викликають труднощі при укладанні ділових паперів).

Посібник має на меті допомогти студентам вищих навчальних закладів України грамотно і оперативно на сучасному рівні складати будь-які документи і відчувати себе упевнено і професійно у сфері діловодства.

У посібнику подано зразки ділових документів з відтвореними на них реквізитами, словник найбільш вживаних термінів у ділових документах, завдання до кожного розділу, які допоможуть закріпити набуті знання.

Розділ 1

1. Українська літературна мова як державна

Мова - суспільне явище, що виникає, розвивається, живе й функціонує в суспільстві, оскільки є засобом спілкування людей. Мова - це витвір історії суспільства. Форма існування мови - мовлення, тобто різноманітне використання мови людьми в усіх сферах громадського та особистого життя. Ставлення до рідної мови - це свідчення національної свідомості. Культурно-мовні питання мали велике значення в усі періоди історії України, мовна проблема - це політична проблема, яка завжди в полі зору кожної держави /наприклад, сучасні служби мови у Франції, Англії, Естонії, Латвії і т. д./. Державною /або офіційною/ є мова більшості корінного населення країни, тобто мова корінної національності. Державною в Україні може бути лише літературна українська мова, як мова корінного народу. В Конституції України у ст. 10 записано:

Державною мовою України є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

2. Основні етапи розвитку української літературної мови

Відомо, що писемність на території України існувала ще в дохристиянські часи. Кирило і Мефодій /брати-просвітителі, вчені-філософи/, зокрема Костянтин - філософ /він же Кирило/ удосконалили вже існуючу азбуку, якою користуємось і яка називається кирилицею. Етапи розвитку української писемної мови: період Київської Русі - руська народна та старослов`янська /церковнослов`янська/ мов; ХІУ-ХУ ст. - староукраїнська мова як мова світської літератури, літописів, адміністрації Великого князівства Литовського та старослов`янська як мова релігійної літератури; ХУІ-ХУІІ ст. такі ж два різновиди писемної української мови: слов`яноруська /для богословської та богослужбової літератури/ і власне "книжна", "проста", або староукраїнська мова /для документів, літописів, світської літератури та ін./; ХУІІ-ХУІІІ ст.: книгодрукування на Україні /Львів, Острог, пізніше Чернігів, Київ/, видання граматик і словників сприяють нормалізації та уніфікації писемної мови; розвиваються стилі на основі живого народного мовлення /документи гетьманських канцелярій, ораторська проза, вірші, драми і т. п./; формується національна українська інтелігенція /випускники братськіх шкіл та Києво-Могилянської академії сприяють розвитку і поширенню української писемної мови/.

Становлення нової української літературної мови /І.Котляревський, Т.Шевченко/ проходило на основі середньонаддніпрянських діалектів. Розвиток літературної української мови спостерігаємо в творах видатних українських письменників з усіх територій України /кінець XIX - початок XX ст./. Державно-імперські заходи /Емський та Валуєвський укази/ ускладнювали процес становлення єдиної літературної української мови в Росії. Іван Франко виступав за єдину українську літературну мову для всієї

України. Останнє стало можливим після об`єднання всіх українських земель 1939 р. Боротьба з так званим “українським націоналізмом” в УРСР, репресії 30-х років призвели до певної мовної русифікації в суспільному житті. Хоча створення словників, граматик, правописів, діяльність письменників та інших культурних діячів сприяли становленню нормованої української, а отже літературної мови для її вжитку в усіх сферах суспільного життя. Але закон про державність української мови був прийнятий лише 1989 р.

Ми не лише говоримо якоюсь мовою, ми думаємо, ковзаючи
вже прокладеною колією, на яку ставить нас мовна доля.

Хосе Ортега-і-Гассет (іспанський філософ)

ТУРБОТА ПРО МОВУ - СПРАВА ДЕРЖАВНА

Українська мова - національна мова українського народу, державна мова України

1701

Указ Петра І про заборону видання світських книг українською мовою.

1720

Указ Петра І про заборону друкувати в Малоросії будь-які книги, крім церковних, які необхідно “для повного узгодження з російськими, з такими ж книгами справляти, щоби ніякої різниці і окремого наріччя в них не було”.

1729

Наказ Петра II про переписання в Україні з української мови на російську всіх державних постанов і розпоряджень.

1763

Указ Катерини II про заборону викладання українською мовою в першому вищому закладі східних слов`ян Києво-Могилянській академії.

1769

Указ Синоду про вилучення у населення українських букварів.

1775

Зруйнування Запорізької Січі та закриття українських шкіл при полкових казацьких канцеляріях.

1789

Розпорядження Едукаційної комісії Польського сейму про закриття руських (українських) шкіл та усунення з усіх інших шкіл руської мови.

1817

Постанова Польського сейму про викладання в усіх початкових і ви-щих школах Галичини лише польською мовою.

1847

Розгром Кирило-Мефодіївського братства.

1859

Міністерство віросповідання та нацк Австро-Угорщини заборонило українську азбуку в Східній Галичині та Буковині, замінивши її латиною.

1862

Закриття недільних українських шкіл в Галичині.

1863

Циркуляр міністра внутрішніх справ П.Валуєва про заборону видавати підручники , літературу для народного читання та книжки релігійного змісту українською мовою, якої "НЕ БЫЛО, НЕТ И БЫТЬ НЕ МОЖЕТ".

1876

Указ Олександра II (Емський указ) про заборону ввозу до імперії будь-яких книжок і брошур "малоросійським наріччям", заборону друкування оригіняльних творів і перекладів, крім історичних документів та творів художньої літератури, в яких "не допускати жодних відхилень від загальновизнаного російського правопису". Заборонялися також сценічні вистави й читання та друкування текстів до нот українською мовою.

1881

Указ Олександра III про заборону викладання у народних школах та виголошення церковних проповідей українською мовою.

1884

Заборона українських вистав у всіх губерніях Малоросії.

1888

Указ Олександра III про заборону вживання української мови в офіційних установах і хрещення українськими іменами.

1895

Головне управління у справах друку заборонило видавати українською мовою книжки для дитячого читання.

1908

Указом Сенату Російської імперії україномовна культурна і освітня діяльність оголошена шкідливою , бо “може викликати наслідки, що загрожують спокоєві і безпеці”.

1914

Указ Миколи II скасував українську пресу.

1925

Відбувся Пленум ЦК КП(б)У про “українізацію” України.

1938

Постанова “Про обов`язкове вивчення російської мови в національних республіках СРСР”.

1958

Положення про вивчення другої мови “за бажанням учнів і батьків”.

1958

Постанова ЦК КПРС та Верховної Ради про недоцільність викладання українською мовою у вузах України.

1978

Постанова ЦК КПРС про посилення викладання російської мови.

1983

Постанова ЦК КПРС і Ради міністрів СРСР про дальші заходи по вивченню російської мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах.

1989

Пленум ЦК КПРС прийняв постанову про “законодавче закріплення російської мови як загальнодержавної”.

1990

Верховна Рада СРСР прийняла “Закон про мови народів СРСР”, де російській мові надано статус офіційної.

Детальніше про це дивись:	Василь Іванишин, Ярослав Радевич-Винницький, Мова і нація. Тези про місце і роль мови в національному відродженні України. Вид. четверте, доповнене, Дрогобич, Відродження, 1994; О.А.Шараневич. Закон про мови: “за” і “проти”, Українська мова і література в школі, 1991 р.,№4,с.3-5; Петро Кононенко “Свою Україну любіть...” Київ, Твімінтер, 1996.

У боротьбі проти різноманітних заборон українська національна мова успадкувала надбання попередніх періодів, не лише вистояла й утвердилася, а й розширила свої функціональні стилі, відшліфувала виразові засоби.

Поняття **“національна мова”** охоплює загальнонародну українську мову - як літературну, так і діалекти, професійні і соціальні жаргони, суто розмовну лексику. Вищою формою національної мови є **літературна мова**.

Українська літературна мова сформувалася на основі південно-східного наріччя (середньонаддніпрянських говорів), які раніше й ширше за інших закріплювалися в художніх творах і науковій літературі (перша українська граматика О.Павловського (1818) написана на фактичному матеріалі саме

цих говорів), увібравши в себе окремі риси північних і південно-західних діалектів.

Початком нової української літературної мови умовно вважається 1798 рік (вийшли друком три перші частини “Енеїди” І.П.Котляревського). **І.П.Котляревський - зачинатель нової української літературної мови,** бо ввів до літератури багату, колоритну, мелодійну, співучу народну мову.

У першій половині XIX ст. вийшли збірки українських народних пісень, записаних з народних уст, різноманітні за жанром і формою художні твори українських письменників Г.Ф.Квітки-Основ`яненка, Є.П.Гребінки, Л.Боровиковського та “Русалка Дністровая” Я.Головацького, М.Шашкевича, І.Вагилевича.

Основоположником сучасної української літературної мови вважають **Тараса Шевченка,** який відібрав з народної мовної скарбниці багаті лексико-фразеологічні шари, відшліфував орфоепічні й граматичні норми, поєднав її різнотипні стильові засоби (книжні, фольклорні, іншомовні елементи) в єдину чітку мовностилістичну систему - **українська мова стала придатною для вираження найскладніших думок і найтонших почуттів; вивів українську мову на рівень високорозвинених європейських мов, відкрив перед нею необмежені перспективи дальшого розвитку.**

Кращі письменники XIX і XX ст. творчо розвивали і збагачували українську літературну мову, боролись за надання народові права вільно користуватися рідною мовою.

Існування протягом кількох років (1917-1920) Української держави, визвольні змагання українського народу зумовили розширення функцій української мови, зробили незворотні зміни в її статусі.

Проголошена після жовтня 1917 року політика розвитку національних мов і культур не була послідовною. У перші роки вона нібито й сприяла розширенню суспільних функцій національних мов, побудові народної освіти рідною мовою, розвитку національних культур.

Розвиток української літературної мови суттєво уповільнився вже на зламі 20-30-х рр., з утвердженням у державному житті культу особи Сталіна і політики русифікації, що базувалася на хибній теоріі злиття всіх радянських націй і народностей в одній радянській спільноті.

Це значною мірою сповільнило розвиток української та інших мов, прирікало ці мови на пасивне й обмежене використання в державному житті, науці, літературі.

Гарантією успішного розвитку української літературної мови, повнокровного її життя може бути тільки справжня державність українського народу.

Історична доля українського народу докорінно змінилася з утворенням на руїнах СРСР суверенних держав, а також незалежної України.

3. Поняття української літературної мови, її норми

Українська літературна національна мова сформувалась на основі найбільш уніфікованого та поширеного діалекту, в основі якого є середньонаддніпрянські говірки, але увібрала в себе і найважливіші елементи інших діалектів України. Літературна мова - це унормована мова з погляду лексики, граматики, орфографії, орфоепії /тобто це певні критерії вживання слів та речень/. Мовна норма - це сукупність загальновизнаних, кращих, найбільш придатних мовних засобів, які вважаються правильними на певному історичному етапі. Лексична норма - це відбір словесних засобів, що сприяють встановленню певного мовного стилю. Орфографічна - це орієнтація в написанні на “Український правопис” та нормативні словники. Граматична - це вибір правильних словоформ, а також правила побудови речень та словосполучень, орфоепічна та акцентна - це правила вимови і наголосу.

Літературна мова має дві форми вживання:

1/ писемну, що пов`язана з усіма названими нормами, крім орфоепічної та акцентної;

2/ усну - це розмовно-літературний стиль, що включає всі норми, крім орфографічної.

Літературна мова - це вища форма вияву національної мови, відшліфована форма загальнонародної мові, якій властиві: **багатофункціональність, унормованість, стандартність, уніфікованість, розвинена система стилів.** Вона обслуговує всі сфери діяльності суспільства (матеріально-виробничу, державну діяльність, культуру, радіо і телебачення, пресу, освіту, науку, художню літературу, побут людей; є засобом вираження національної культури, національної самосвідомості українців.
Найголовніша **ознака літературної мови** - це її **унормованість,** властиві їй норми.

Норми літературної мови -
це сукупність загальноприйнятих правил, якими
користуються мовці в усному і писемному мовленні.

Норми літературної мови	регулюють ПРАВИЛЬНІСТЬ	Приклади
Орфоепічні	вимови звуків, звукосполучень, наголошення слів	*[веі^{и}дец`:а], [шчи$^{е}$пити], [но$^{у}$шу], [к`іхт`і], [і^{и}ноді], позáочі, добрóдій*
Орфографічні	написання слів	*пів`яблука, пів`Європи, бриньчати, деренчати*
Лексичні	вживання слів у	***будь-яке** (любе - непр.)*

	властивих їм значеннях, правильне поєднання слів	*питання,* ***випрасував*** *(погладив - непр.) одяг,* ***наступна*** *(слідуюча - непр.) зупинка*
Граматичні	творення слів, уживання форм слів, побудови слів і речень	*по міст**ах** і сел**ах** (містам і селам - непр.),* ***згідно з*** *наказом,* ***відповідно до*** *наказу (згідно наказу - непр.), (самий - непр.)* ***най****більший*
Стилістичні	використання мовних засобів, властивих даному стилю	*Ти (з якого питання - непр.)* ***чому*** *плачеш? Серед проблем, якими займається колектив, чільне місце (займає - непр.)* ***посідає****...*
Пунктуаційні	вживання розділових знаків	*Це, може, й так, а може, й ні.*

Скажи мені що-небудь, щоб я тебе побачив *(Сократ).*

Хто ясно думає, той ясно і говорить *(Буало).*

Чудова думка втрачає всю свою цінність,
коли вона погано висловлена *(Вольтер).*

Мова - втілення думки. Що багатша думка, то багатша й мова. Любімо її, вивчаймо її, розвиваймо її! Борімося за красу мови, за правильність мови, за приступність мови, за багатство мови... *(М.Рильський)*

ВИМОГИ ДО МОВЛЕННЯ

ЯКИМ має бути мовлення	Я К цього домагатися
Змістовним	Продумай тему і основну думку висловлювання; розкривай тему повністю, але без зайвих слів, не пиши того, чого не розумієш.
Послідовним	Говори зв`язно, логічно, за написаним або продуманим планом, (тезами), не перестрибуй з одного на інше. Дбай про переходи (“місточки”), висновки, узагальнення.
Багатим	Уникай повторів, банальностей, порожніх фраз, користуйся різноманітними, але ЗРОЗУМІЛИМИ тобі мовними засобами, не повторюй тих самих слів, однакових речень, уникай монотонності, однакової структури речень.
Точним	Добирай найбільш точні слова, чітко формулюй думку, при потребі звернись до тлумачного, синонімічного словника.
Виразним	Виділяй найважливіші слова, виражай своє ставлення до того, про що говориш.
Правильним	Дотримуйся мовних норм (правильної вимови, побудови речень).
Доцільним	Вмій оцінити ситуацію спілкування і засоби, які найкраще підходять для неї. Завжди враховуй, з ким розмовляєш, з якою метою, де.
Образним	Підбирай слова і речення, які яскраво, емоційно можуть впливати на слухача.

4. Стилі сучасної української літературної мови

Стиль /з лат. *stilos*/ у мові - це проблема мовного вживання; це система мовних засобів, вибір яких зумовлюється змістом, метою та характером висловлювання. Розмовний стиль - найдавніший, виник з потреби спілкування; має дві форми: кодифіковану і некодифіковану. Риси його: неодноманітність, експресивно-емоційне забарвлення, просторічні елементи в лексиці, різні інтонації, ритми, мелодика; форма - діалогічна й монологічна, а звідси неповні, еліптичні речення і позамовні засоби: міміка, жести, ситуація. Художній стиль - це складний сплав, де відображено багатство національної мови, це поєднання всіх мовних стилів з погляду лексики, граматики, але з орієнтацією на літературну мову. Основні різновиди: проза й поезія. Одна з його особливостей - це вживання художніх засобів /тропів: епітетів, метафор, порівнянь, алегорій і т. п./, що сприяє створенню образності. Науковий стиль - це повідомлення з науковою інформацією, які вимагають логічного викладу на лексичному та граматичному рівнях; характеризується вживанням термінологічної лексики, розгорнутими складними та складно-підрядними реченнями, відповідними фразеологізмами; документуються твердження, обов`язкові посилання, а також цитати. Має різновиди: власне науковий, науково-популярний, науково-навчальний, виробничо-технічний з відповідними мовними вимогами до кожного різновиду. Публіцистичний стиль має призначення інформувати суспільство про факти, явища та формувати громадську думку. Основна риса: поєднання логічного викладу з емоційно-експресивним забарвленням з метою впливу і переконання. Орієнтується на усне мовлення /ораторський стиль/, а тому можлива діалогічна форма /запитання і відповіді на тлі авторського монологу/ звертання, чіткість оцінок явищ, подій і т. п. Має різновиди: науково-популярний, газетний, радіомовлення і телебачення. Існують усна й писемна форми публіцистичного стилю. Офіційно-діловий стиль - це прийоми використання мовних засобів при документальному оформленні різних актів державного, суспільного, політичного, економічного життя, ділових стосунків між окремими державами, організаціями та членами

суспільства в їхньому офіційному спілкуванні. Має дві форми: усну і писемну. Його стильові різновиди: дипломатичний, законодавчий, адміністративно-канцелярський. Написання документів вимагає суворої нормативності /літературної мови з відповідним добором мовних засобів/ та логічної виразності.

5. Ділова українська мова як різновид літературної мови

Ділова українська мова як різновид літературної мови виявляється в офіційно-діловому стилі, в основному в його адміністративно-канцелярському різновиді, який має писемну і усну форми вживання.

Історично цей стиль базується на документах доби Київської Русі та адміністрації Великого князівства Литовського, юридичних актах міських урядів /ХУ-ХУІІ ст./, документах гетьманських канцелярій, має лексико-синтаксичний вплив російської канцелярської та мови австро-угорських і польських канцелярій.

Основна одиниця документа - текст, що оформлюється відповідними реквізитами /за класифікацією управлінських документів/. Композиція, або структура тексту [вступ, доказ /розповідь, міркування, пояснення,/ закінчення /висновки, мета, заради якої укладено документи пропозиції/] вимагає стандартизації /мати для кожної групи документів зразок, еталон, який є нормативним, вихідним/, тобто єдиних обов`язкових вимог до відповідних груп документів з погляду мовних засобів. Так, на рівні лексики: в основі ділової української мови лежить загальнозрозуміла, нейтральна, нормована, так звана “книжна”, міжстильова лексика, відповідна термінологія та професійно-виробнича лексика; відтінок “книжності” мають слова з абстрактним значенням /виконання, дозволяється, розробляється посвідчення/, дієслова /здійснювати, надіслати, призначити/, вмотивовані слова /що відповідають змісту документа//; іншомовні слова /за доцільністю вживання/; на рівні словоформ - вибір найточнішої граматичної форми слова

/з погляду відмінків - прізвища, звертання/, вживання роду /назви посад, професій/ й числа; написання числівників, вживання відповідних займенників /Ви, ми/ та відповідних форм дієслів /інфінітиву, першої та третьої особи теперішнього часу, наказового способу/; на рівні синтаксису документ в основному має розповідний характер, отже вимагає розповідних поширених речень, найчастіше простих з прямим порядком слів, в деяких документах /контрактах, договорах/ - складних речень з умовними, причиновими підрядними реченнями; можливі інфінітивні конструкції та вживання розщепленого присудка /зробити огляд, провести операцію, давати вказівки/; важливим є вибір прийменника в синтаксичних конструкціях /відповідно до, підготуватися до.../ і т. п. Стійкі словосполучення є засобом називання предметів, явищ, процесів; виникли шляхом переосмислення вільних і становлять семантичну цілісність. Вони якнайкраще характеризують стандартизований стиль ділової мови: знижувати якість, взяти до уваги, довести до відома, укласти угоду; інколи ці словосполучення становлять терміни: рекомендований лист, цінні папери, статутний фонд і т. п.

Говорячи про стилістичні засоби, необхідно звернутися до визначення офіційно-ділового стилю, тих вимог щодо мовних засобів на рівні стандартизації лексики, синтаксису, словоформ, а також логічності висловлення, вмотивованості лексики; особливу увагу треба скерувати на усталені /стійкі/ словосполучення: з номінативним значенням /трудова угода/, на прийменникові конструкції /за наказом, згідно постанови/, на дієслівно-іменні конструкції /присвоїти звання/, на фразотворення /взяти до уваги, за звітний період/, які підкреслюють стандартність та стислість документального мовлення, тобто дають стандартизовану модель тексту.

Усна форма ділового українського мовлення /тобто індивідуальне використання мови в різних комунікативних актах в різноманітних сферах суспільного життя/ - це розмовно-літературний різновид української мови. Функціонує в діалогічній та монологічній формах, має текстовий та

імпровізований характер, залежить від ситуації. Усне мовлення в офіційно-діловому стилі пов`язане з поняттям культури мови /чи мовної культури/, а саме з її функцією у суспільному житті, де проявляється зв`язок мови з духовністю певного народу, з виробленим віками способом поводження, ставлення один до одного, до праці, до рідної країни та мови, отже, із ситуацією, логікою мислення, з чуттям мови та міри.

Використання орфоепічних, акцентних, граматичних, лексико-фразеологічних, а отже, стилістичних мовних засобів тісно пов`язане з жанрами усного мовлення, де, крім ситуативних положень, існують міміка, жести, пози, тобто позамовні засоби. Основні жанри усного монологічного мовлення проявляються в різних стилях. У публіцистичному: промови, доповіді, виступи із завданням дати оцінку суспільним, політичним та морально-етичним питанням. Тут звертається увага на логіку, емоційність впливу, важливість ритміки, логічного наголосу, на вставні слова, риторичні запитання, звертання, цитати і т. п. У науковому: лекція, що реалізується у власне науковому, навчальному /лекції у вузах/, популяризаційному різновиді. Композиція повинна бути чіткою: вступ, основний текст та висновки. З мовного погляду повторюються вище вказані вимоги.

Діалогічна форма проявляється в бесідах, дискусіях, телефонних розмовах офіційно-ділового характеру, офіційних розмовах з підлеглими, де обов`язкова мовна культура спілкування.

Еталон правильного слововживання, наголосів перевіряється за нормативними словниками /тлумачними, іншомовних слів, термінологічними, енциклопедіями, перекладними і т. п./.

6. Вимоги до складання і оформлення текстів документів

Документ /лат. доказ/ - це засіб закріплення різними способами на спеціальному матеріалі інформації про факти, події, явища об`єктивної дійсності і розумової діяльності людини. Документ має правове й

господарське значення, зокрема може служити писемним доказом, а також є джерелом різноманітних відомостей довідкового характеру.

Сукупність взаємопов`язаних документів, що застосовуються у певній сфері діяльності, становить системy документації. На сучасному етапі діють уніфіковані системи. Однією з найпоширеніших є організаційно-розпорядча документація /ОРД/, що застосовується в оформленні управлінських рішень. Загальна властивість усіх документів полягає в тому, що вони є носіями інформації. Повноту інформації характеризує її обсяг, що повинен бути достатнім для прийняття рішення. Достовірність інформації визначається рівнем відповідності її змісту об`єктивному стану справ. Інформація повинна бути оперативною, щоб за час її передачі і обробки стан справ не змінився. Документ є носієм інформації. Документування інформації здійснюється на основі відповідних законів і постанов органів державної влади, якими визначається організація діловодства і стандартизація документів.

В управлінській діяльності використовуються головним чином текстові документи, інформація у яких зафіксована будь-яким письмовим способом - рукописним, машинописним, друкарським. Такі документи, оформлені відповідно до певних правил, часто називають управлінськими, а їх сукупність - управлінською документацією.